

Daně z pohledu veřejného mínění

Technické parametry

Výzkum:	Naše společnost 2007, v07-02
Realizátor:	CVVM, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Projekt:	Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.
Termín terénního šetření:	5. – 12. 2. 2007
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Zdroj dat pro kvótní výběr:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	1080
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	EV.1, EU.15a, EV.31
Zveřejněno dne:	23. března 2007
Zpracoval:	Jan Červenka

Únorové šetření CVVM se kromě jiného v krátkosti dotklo tématu progresivního zdaňování příjmů a daňového systému. Všech respondentů jsme se zeptali, co soudí o výši daní, pokud jde o lidi s vysokými, s průměrnými a s nízkými příjmy.¹ (Viz tabulku 1)

Tabulka 1: Daně jsou, pokud jde o lidi s ...

	vysokými příjmy				průměrnými příjmy				nízkými příjmy			
	9/99	3/02	9/05	2/07	9/99	3/02	9/05	2/07	9/99	3/02	9/05	2/07
příliš vysoké	4	4	7	7	9	7	8	5	28	27	27	25
vysoké	6	9	14	13	31	37	42	42	35	40	46	41
přiměřené	22	24	22	24	46	40	39	42	25	17	16	23
nízké	24	27	33	31	3	3	3	2	1	2	2	2
příliš nízké	29	15	11	12	1	0	0	0	0	0	0	0
vys./níz.	10/53	13/42	21/44	20/43	40/4	44/3	50/3	47/2	63/1	67/2	73/2	66/2

Pozn.: Procenta ve sloupci, dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Z šetření vyplynulo, že 20 % občanů považuje daně lidí s **vysokými příjmy** u nás za vysoké, 24 % za přiměřené a 43 % za nízké, v tom 12 % dokonce za „příliš nízké“. Daně lidí s **průměrným příjmem** jsou necelou polovinou (47 %) respondentů hodnoceny jako vysoké a přibližně dvěma pětinami (42 %) jako přiměřené, za nízké je označují pouhá 2 % dotázaných. Daně lidí s **nízkým příjmem** vidí dvoutřetinová většina občanů (66 %) jako vysoké, 23 % jako

¹ Otázka: „Co si myslíte o výši daní v našem státě? Nejprve se zamyslete nad daněmi lidí s vysokými příjmy, pak lidí s průměrnými příjmy a nakonec nad daněmi lidí s nízkými příjmy. Jsou v současné době daně příliš vysoké, vysoké, přiměřené, nízké, nebo příliš nízké u lidí s vysokými příjmy, u lidí s průměrnými příjmy, u lidí s nízkými příjmy?“

přiměřené a opět jen 2 % jako nízké. Z těchto celkových výsledků lze usoudit, že většina veřejnosti nepovažuje rozložení daňového břemene mezi jednotlivé příjmové skupiny obyvatelstva za příliš spravedlivé. Nadměrnou zátěž nesou podle převládajícího mínění lidé s nízkými příjmy, přičemž výše daní u skupiny lidí s vysokými příjmy je nejčastěji pokládána za nízkou. Oproti letům 1999 a 2002 (viz tabulku 1) je však situace v tomto směru poněkud méně vyhrcoená vzhledem k zřetelnému posunu názorů na míru zdanění lidí s nejvyššími příjmy, kde došlo zejména oproti roku 1999 k patrnému úbytku těch, kdo ji v šetření označili za „příliš nízkou“, a nárůstu podílu dotázaných označujících toto zdanění za vysoké. U obou zbývajících „příjmových“ skupin byl zaznamenaný pohyb menší, i když v obou případech mezi lety 1999 a 2005 poněkud vzrostlo zastoupení těch, kdo daně u lidí s těmito příjmy pokládali za vysoké. Aktuální výzkum v porovnání s rokem 2005 přitom naopak vykázal statisticky významný pokles podílu respondentů označujících za „vysoké“ daně lidí s nízkými příjmy, čímž se současné hodnocení daňové zátěže této kategorie lidí vrátilo na úroveň zaznamenanou v šetření z roku 2002.

Analýza podle jednotlivých sociodemografických a jiných třídících znaků ukázala relativně největší a nejčastější rozdíly v postojích, které se týkaly výše daní lidí s **vysokými příjmy**. Častější výskyt názoru, že pro uvedenou příjmovou skupinu jsou daně vysoké, eventuelně relativně nižší podíl těch, kdo je považují za nízké, jsme zaznamenali mezi absolventy vysokých škol, podnikateli, vysoce kvalifikovanými odbornými nebo řídicími pracovníky v zaměstnaneckém poměru, respondenty z domácností s vyšším čistým měsíčním příjmem, lidmi, kteří životní úroveň své domácnosti označují za dobrou, a stoupenci ODS. V menší míře za vysoké či častěji za nízké označovali daně této skupiny obyvatelstva dotázaní ve věku nad 60 let, důchodci, dělníci, respondenti z nižších příjmových kategorií, lidé se špatnou životní úrovní a příznivci ČSSD, KDU-ČSL a především KSČM.

V případě výše daní lidí s **průměrným příjmem** jsme zaregistrovali poněkud vyšší podíl těch, kdo soudí, že daně jsou příliš vysoké, mezi stoupenci ODS.

U výše daní lidí s **nízkými příjmy** se názor, že jsou přiměřené či dokonce nízké, vyskytoval relativně častěji na úkor mínění, že jsou vysoké, mezi absolventy vysokých škol, vedoucími nebo vyššími odbornými pracovníky v zaměstnaneckém poměru, lidmi s dobrou životní úrovní a příznivci ODS. Naopak poněkud vyšší podíly mínění, že jsou vysoké, a menší výskyt vyjádření, že jsou přiměřené, jsme zaznamenali mezi lidmi důchodci, nezaměstnanými a respondenty se špatnou životní úrovní.

V šetření byla všem respondentům také položena otázka sledující postoj k progresivnímu zdaňování osobních příjmů: „Lidé platí daně ve výši určitého procenta ze svých příjmů. Myslíte si, že v porovnání s lidmi s nízkými příjmy by měli lidé s vysokými příjmy odvádět na daních mnohem větší procento ze svých příjmů, poněkud větší procento ze svých příjmů, stejné procento, jako lidé s nízkými příjmy, poněkud menší procento ze svých příjmů, nebo mnohem menší procento ze svých příjmů?“

Tabulka 2: Sazba daně z příjmu u lidí s vysokými příjmy oproti lidem s nízkým příjmem (%)

	celkem			životní úroveň			stranické preference				
	3/02	9/05	2/07	dobrá	napůl	špatná	KSČM	ČSSD	SZ	KDU	ODS
mnohem větší	30	25	31	19	32	53	57	37	23	25	17
poněkud větší	38	42	40	41	43	29	35	47	40	54	35
stejně	26	24	21	33	16	9	6	13	27	16	40
menší	1	3	2	2	2	2	0	2	1	0	3

Pozn.: Procenta ve sloupci, dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Výsledky v tabulce 2 ukazují, že u české veřejnosti převládá postoj představující podporu více či méně progresivního zdaňování osobních příjmů. Celkem 71 % dotázaných soudí, že by procento odvedené na daních u lidí s vysokými příjmy mělo být vyšší než u lidí s nízkými příjmy, přičemž 31 % dokonce uvedlo, že by mělo být „mnohem vyšší“. 21 % respondentů se vyslovilo pro zdaňování stejnou sazbou bez ohledu na výši příjmu a jen marginální část (2 %) dotázaných uvedla, že by lidé s vyššími příjmy měli na daních odvádět relativně menší část z nich v porovnání s těmi, kdo mají nízký příjem.

Analýza podle jednotlivých třídicích znaků ukázala, že podpora vyšších daňových sazeb pro lidi s vysokými příjmy v různé míře převažuje ve všech skupinách populace, které jsou v souboru významně zastoupeny. Relativně nižší podporu progresivního zdaňování příjmů šetření zaznamenalo mezi stoupenci ODS, podnikateli, vysoce kvalifikovanými nebo vedoucími zaměstnanci, absolventy vysokých škol a dotázanými s dobrou životní úrovní, ale i v těchto skupinách mínění, že lidé s vysokými příjmy by z nich měli odvádět proporcionálně vyšší část na daních, významně převažovalo nad názorem, že by odváděné procento z příjmu mělo být stejné bez ohledu na výši příjmu. Podpora vyšších sazeb pro vyšší příjmy celkem přirozeně klesá s rostoucím individuálním příjmem respondenta, přičemž u dotázaných s osobním příjmem přesahujícím cca 24 tisíc korun čistého měsíčně jsou vyjádření pro existenci daňové progresy v menšině.

Kromě otázek, které se týkaly daňové progresy, únorové šetření zjišťovalo, zda lidé podle svého vlastního mínění rozumějí či nerozumějí současnému daňovému systému v České republice.²

Tabulka 3: Rozumí systému daní (%)

	březen 2006	únor 2007
rozhodně ano	3	3
spíše ano	20	25
spíše ne	36	42
rozhodně ne	33	22
neví	8	8

Pozn.: Procenta ve sloupci.

Podle výsledků zachycených v tabulce 3 našemu daňovému systému nerozumí téměř dvě třetiny (64 %) občanů, zatímco o jen málo více než čtvrtina (28 %) jej podle vlastního vyjádření chápe. V porovnání s loňským březnem, kdy byla ve výzkumu použita stejná otázka, je však stávající situace o málo lepší, protože tehdy byl podíl respondentů majících podle vlastního vyjádření nějakou bližší představu o daňovém systému ještě o pět procentních bodů nižší a naopak výrazně vyšší (o 11 procentních bodů) byl podíl těch, kdo systému daní „rozhodně“ nerozumějí.

Míra deklarovaného porozumění daňové soustavě se celkem podle očekávání zvyšuje společně se vzděláním respondenta. Relativně vyšší podíly těch, kdo daňové soustavě podle svého mínění rozumějí, šetření ukázalo zejména mezi podnikateli a živnostníky, mezi vysoce kvalifikovanými odbornými nebo řídicími pracovníky, ale v menší míře i nižšími odbornými pracovníky.

² Otázka: „Řekl byste, že našemu systému daní rozumíte? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne?“